

QUAESTIO IX^a

Utrum Ecclesia Romana tali gaudeat Catholicitate, qua ejusdem divinitas clare demonstratur?

196. Resp. Videri potest quod non.

Etenim, 1° multae sunt gentes in Asia, in America, in insulis Oceaniae, quibus Romana fides non est praedicata. Ergo illa fides immerito dicitur catholica.

2° Praeterea, qui Mahumetismo et Idolatriae adhaerent innumeri sunt, et Catholicos Romanos numero valde superant. Ergo non habet Ecclesia Romana Catholicitatem eminentiorem.

3° Praeterea, etiam inter sectas christianas, reperire est Protestantismum, qui certe latam obtinuit, et quotidie majorem obtinet diffusionem; praesertim ecclesiam Anglicanam, cujus missionarii, per totum orbem spargendo Biblias, multos assequuntur discipulos.

4° Praeterea, saltem Ecclesiae Romanae Catholicitas non fuit perpetua. Graves enim passa est, praeteritis aetatibus, jacturas ab Arianis, Nestorianis, Eutychianis, a Graecis schismaticis, a Mahumetanis, et a Reformatoribus.

197. Sed contra dico : *Ecclesia Romana habet Catholicitatem juris, nulli alteri sectae christianae competentem.*

1^a pars, quod habeat Catholicitatem juris.

Probatur sic : Catholicitas juris est principium ex quo fluit Catholicitas facti. Cum autem Catholicitas facti nihil aliud sit quam quaedam unitatis ecclesiae amplitudo, hinc supponit in Ecclesia virtutem

unitatis conservatricem simul et amplificatricem. Porro hac duplici virtute instruitur Ecclesia Romana.

I. Habet, ex probatis, virtutem unitatis conservatricem, siquidem omnia ejus membra eidem magisterio et eidem capiti subjiciuntur; et ideo, quantumcumque sint numerosa in omni loco dispersa, unicum efformant corpus sociale.

II. Habet etiam virtutem unitatis amplificatricem absque termino, et illa virtus residet, tum in zelo propagationis quo ardere tenetur, tum in ipsius connaturali aptitudine ad se dilatandum ubique terrarum.

1° Zelus propagationis ipsi necessarius est, cum accipiat tanquam praeceptiva verba Christi : *Docete omnes gentes; praedicate Evangelium omni creaturae*, et credat extra suum sinum homines non esse salvandos.

2° Habet Ecclesia Romana connaturalem aptitudinem ad se dilatandum ubique. Tria enim in ea consideranda sunt : doctrina, regimen et disciplina. Atqui, sub hoc triplici respectu, idonea est quae ubique gentium diffundatur.

a) Doctrina Ecclesiae, nec aliquid continet quod sensui communi cunctis indito adversetur, et insuper, ut demonstravimus, mirum in modum cunctis humanae naturae aspirationibus et necessitatibus congruit.

b) Regimen Ecclesiae quamdam, ut ita dicam, universalitatem redolet. Non est enim nationale, seu alicui principatui civili ita annexum, ut intra dominationis temporalis limites ex se coerceatur, sed omnes humanas societates in suo ambitu valet continere. Ecclesiae autem Romanae rectores ex omni tribu, et lingua, et populo, et natione assumuntur;

imo Pontificatus supremus ipse nulli particulariter genti, nulli hominum conditioni exclusive adscribitur ex ordinatione divina, sed ad hanc quicumque Christianus aliunde aptus evehi potest.

c) Disciplina etiam Ecclesiae nulli loco exclusive commensuratur. Leges positivae divinae paucissima sunt, et cunctis hominibus conveniunt. Leges vero ecclesiasticae, aliae sunt particulares et variarum gentium indoli et necessitatibus sapienter accommodatae, aliae sunt universales, sed simul variables et imo dispensabiles. At talis disciplina, nedum Catholicitatem facti impediatur, huic e contrario plurimum favet.

1^a pars, quod Ecclesia Romana habeat Catholicitatem juris, nulli alteri sectae competentem,

Probatur sic : I. Apud caeteras sectas deest, ut notum est, virtus unitatis ecclesiasticae conservatrix. Graeci schismatici non tam efformant ecclesiam, quam ecclesias variis patriarchis inter se independentibus subjectas. Protestantismus autem quid est aliud quam innumerarum sectarum inter se luctantium colluvies ?

2. Nec habent virtutem unitatis amplificatricem :

a) Carent auctoritate quae de Evangelii praedicatione in omnibus terrae partibus sollicita sit. Graeci schismatici, cum sentiant in sinu Ecclesiae Romanae viam aeternae salutis inveniri, non multum anxiantur de sua schismatica societate dilatanda. Doctrina autem communis Protestantium, qua assertitur libertas adhaerendi cuicumque sectae articulos fundamentales retinenti, certe zelum propagationis valde remittit.

b) Earum etiam regimen aptum non est quod ubique

gentium protendatur. Singulae Protestantium sectae certis quibusdam regnis aut gentibus plurimum alligantur, ita ut extendi nequeant, quin regnum aut gentis dominatio simul diffundatur; unde a religioso earundem consortio excludi debent quicumque sunt extra forum principis civilis. Similiter, inter Graecos schismaticos, Ecclesia Moscovita necessario circumscribitur intra Russici imperii fines, cum sit pars regiminis imperialis; idem dic de Ecclesia Hellenica quae Athenarum principi subijcitur.

198. Dico 2° : *Ecclesia Romana gaudet Catholicitate facti sibi exclusive propria.*

1^a pars, quod gaudeat Catholicitate facti,

Probatur sic : Ad Catholicitatem facti duo concurrunt, diffusio localis, et adhaerentium numerus. Jam vero, numerus fidelium Ecclesiae Romanae, juxta communiter receptas computationes, est 160, aut etiam 200 et amplius millia millium. Qui fideles in variis mundi regionibus magis ac magis disseminantur. Ecclesia quippe Romana praevalens est in Italia, Hispania, Lusitania, Gallia, Belgio, magna Germaniae parte. In aliis Europae locis, quamplurimos numerat asseclas. Extra Europam, magno etiam splendore illustratur : si respiciamus ad orientem, reperitur in imperio Sinensi : si ad occidentem, in America et Nova Gallia; si ad meridiem, in Brasilio, Indis et multis Africae regionibus, necnon in multis Oceaniae insulis; si ad septentrionem, apud Laponenses, Japonenses et incolas Groenland. Caeterum, consulantur Propagationis fidei annales, et deprehendetur nullam fere dari orbis universi regionem, in qua non existant missionarii catholici.

2^a pars, quod *Ecclesia Romana gaudeat Catholicitate facti sibi exclusive propria,*

Probatur sic: Aliae sectae christianae a Romana vincuntur, tum adhaerentium numero, tum locali diffusione.

a) Vincuntur adhaerentium numero. Major numerus qui Protestantibus assignatur, est 65 millia millium, et qui Graecis, 60 millia millium; qui omnes, etiam simul sumpti, multitudinem fidelium Romanorum non aequant; quanto minus si sumantur seorsim, ut sumendae sunt, singulae sectae ab aliis separatae, cum Catholicitas ab Unitate non sit sejungenda.

b) Vincuntur etiam diffusione locali, ut patet. Graecos nullos reperire est in partibus orientalibus Asiae, nec in Europa occidentali, nec in tota fere Asia, nec in tota fere Africa, nec in America, nec in Oceaniae insulis. Protestantes vero in tota fere Africa, in America meridionali non reperiuntur; nulli sunt aut propemodum nulli in universa Asia; item perpauci in Russia, Hispania, et Italia existunt. Et ideo, nec Graeci, nec Protestantes vere gaudent Catholicitate facti morali et simultanea; nedum sub hoc respectu cum Ecclesia Romana sint aequiparandi.

199. Dico 3°: *Catholicitas, in Ecclesia Romana resplendens, ejus divinitatem demonstrat.*

Probatur breviter sic: Vera Ecclesia perpetuo durare debet atque indefectibiliter, seu, cum omnibus dotibus quas Christus eidem inesse voluit. At Catholicitas moralis simultanea et relative eminens, est dos qua Ecclesia Christi, a tempore sufficientis praedicationis ad usque mundi finem, aut saltem ad usque

tempora Antichristi, perpetuo insigniri debet. Ergo illa societas quae probatur hic et nunc illa Catholicitate gaudere, et per eam omnes alias superare, est vera Christi Ecclesia, secus dicendum erit veram Christi Ecclesiam periisse. Ergo divina est Ecclesia Romana; ex quo ulterius sequitur hanc Catholicitatem, quam actu habet, extitisse jam temporibus praeteritis et in futurum, indesinenter extituram esse.

Sic igitur respondendum ad ea quae opponuntur n. 196.

200. *Ad 1.* Si quae fuerint regiones non tam cito evangelizatae, causa fuit impossibilitas illas adeundi; at statim ac patuit ad eas ingressus, Ecclesia Romana non cunctata est illas per missionarios suos visitare. Catholicitas autem Ecclesiae non refertur nisi ad partes mundi cognitae et accessibiles.

201. *Ad 2.* Catholicitatis nota Ecclesiae data est, ut per hanc a sectis pseudochristianis discernatur, non vero ab iis quae Mahumetem aut idola colunt. Insuper, si religiones falsae quaedam, plures numerant asseclas, tamen non habent ita per universum orbem diffusos; et sperandum est hanc laudem Ecclesiae Romanae semper fore exclusive propriam, quamvis non videatur necessarium.

202. *Ad 3.* Solutio patet ex conclusionibus stabilitis. Nec enim Protestantismi aut Anglicanismi diffusio est vere universalis, nec cum Ecclesiae Romanae universalitate comparari potest, nec est vera unitatis amplitudo, sed potius dissolutio in dies magis ac magis crescens.

203. *Ad 4.* Ecclesia Romana, non obstantibus hae-

reticorum et schismaticorum defectionibus, maximam Christianorum partem in sua communione semper servavit, et in ipsis dissidentium regionibus quamplures habuit Ecclesias sibi adhaerentes. Imo, quod in hisce locis amisit, in aliis constanti veluti lege reparavit. Sic detrimenta ex Arianis, Nestorianis, Euty-chianis orta, compensavit per novas accessiones Illyriae, Hiberniae, Angliae, Frisiae, Germaniae meridionalis et occidentalis; damna a Photio et Mahumete inflictam redintegravit in Pannonia, Polonia, Germania septentrionali et orientali, et Scandinavia; demum ingenti luctuosaque saeculi decimi sexti Reformatione depopulata, mirabiliter crevit Indorum, Japonensium, Brasiliensium, Mexicanorum, et aliorum Americae populorum conversione.

QUAESTIO X^a

Utrum et quae Sanctitas sit verae Ecclesiae nota?

(Vide Mazella : *de Relig. et Eccl.*, n. 673... 689. — Perriot : *de Eccl.*, p. 72... 86. — Brugère : *de Eccl.*, n. 79, 80.)

204. Resp. Praemittendum est quid et quotuplex sit sanctitas Ecclesiae.

Porro Ecclesiae sanctitas est vel *facti*, vel *juris*.

Sanctitas *facti* in eo consistit quod Ecclesia divinae gratiae donis impleatur. Haec sanctitas debet esse simul interna et externa; interna, quatenus includit gratiam sanctificantem, virtutes et dona quae animas justorum decorant; externa, quatenus per visibiles effectus se prodit conspiciendam. Sanctitas mere in-

terna rationem notae non haberet; sanctitas mere externa careret veritate; in praesenti igitur sumenda est sanctitas facti externa, prout conjungitur internae eamque manifestat.

Sanctitas *juris* est aptitudo ad producendam sanctitatem facti. Illa aptitudo in eo consistit, ut Ecclesia apud se constanter retineat, et fideliter subministret media sanctitatis producendae, enutriendae ac perficiendae a Christo instituta, et insuper nihil statuatur quo hujusmodi mediorum efficacia impediretur.

205. Dico 1° : *Vera Ecclesia habere debet sanctitatem juris, atque per eam dignosci potest.*

1^a pars, quod debeat habere sanctitatem juris.

Probatur sic : Finis Ecclesiae fuit hominum sanctificatio, cum fuerit instituta ad perennem faciendam in terris missionem Christi. Unde B. Paulus (Eph., iv, 11, 12) dicit positos fuisse Apostolos, pastores et doctores, *ad consummationem sanctorum*; et addit (ibid., v, 25, 26, 27) : *Christus dilexit Ecclesiam et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret... ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam... sed ut sit sancta et immaculata.* Omnia igitur media sanctitati producendae, servandae ac perficiendae necessaria, in Ecclesiae sinu a Christo reposita sunt, ut per eam custodirentur ac ministrarentur. Ergo, cum Ecclesia vera sit indefectibilis, impossibile est haec media per eam constanter non retineri, aut fideliter non ministrari; nec minus repugnat, Ecclesiam aliquid statuere quo illorum efficacia impediretur, quia tunc ea speculative admit-tens, practice tamen rejiceret, atque ita vere deficeret.

2^a pars, quod hac sanctitate juris vera Ecclesia dignosci valeat,

Probatur sic :

1° Per modum *notae negativae* et indirecte, Sanctitas juris veram Ecclesiam ostendere potest.

Etenim, ex necessitate hujus sanctitatis, illico concluditur falsam esse omnem sectam quae convincitur, vel unum sanctitatis medium a Christo institutum repudiare, aut aliquid, sive in sua doctrina, sive in suo regimine, sive in sua disciplina continere, quo mediorum praedictorum virtus impediatur, hominesque a sanctitatis via deflectant. Atqui, tale vitium nonnunquam cognitu facile esse haud repugnat, nec, ut apprehendatur, necessarium est ut antea de falsitate sectae constet. Ergo absentia sanctitatis juris esse potest nota falsitatis; ac proinde, modo ostendatur hoc vitio inquinari omnes sectas christianas, una excepta, jam haec una societas, sanctitate juris tanquam nota negativa et indirecte, demonstrabitur vera.

2° Per modum *notae positivae* sanctitas juris veram Ecclesiam ostendere potest.

Ad hoc enim sufficit, ut concipiatur aliqua sanctitas juris verae Ecclesiae exclusive propria, quae simul sit facilis cognitu et vera Ecclesia notior. Atqui revera talis concipitur sanctitas juris. Ponamus aliquam societatem habentem in se sanctitatis media longe efficaciora ac omnes aliae sectae. Talis sane sanctitas est verae Ecclesiae exclusive propria; quia, cum Christus instituerit Ecclesiam ad homines sanctificandos, dum, e contra, ideo infernae potestates haereses ac schismata seminant, ut haec sanctificatio impediatur, omnis secta falsa, ex nativa sua indole, media sanctitatis a

Deo data vel aufert vel attenuat. Ergo, habere media sanctitatis longe efficaciora, est solius verae Ecclesiae proprium. Sed illud factum quandoque potest esse obvium; nec, ut percipiatur, necesse est jam cognoscere ubi sit vera Ecclesia. Potest igitur esse sanctitas juris verae Ecclesiae nota positiva.

206. Dico 2° : *Vera Ecclesia necessario habet sanctitatem facti, non in omnibus sed in pluribus saltem membris, etiam adultis.*

Contradicunt Protestantes, quorum alii sanctitatem facti ita exaggerant, ut non nisi sanctis membris Ecclesiam constare autumant, et hunc errorem jam confutavimus; alii, e contra, ita extenuant, ut eam censeant in omnibus membris deficere posse; sic ecclesia Anglia constituta.

Conclusio probatur sic :

1° Ecclesia, in variis parabolis evangelicis, assimilatur decem virginibus, quarum quinque sunt prudentes, familiae quae habet servos bonos et fideles, sigenae continenti bonos pisces cum malis, agro in quo frumentum cum zizania crescit, convivio in quo multi vestem nuptialem deferunt. Ergo.

2° Ecclesia, in Scripturis, vocatur Christi corpus, Dei sponsa, domus et templum, et regnum caelorum; sed singuli hi tituli sanctitatem et quidem eximiam redolent.

3° Christus prophetavit quod adversus Ecclesiam portae inferi non praevalerunt. Jam vero si, praeter infantes baptizatos, nullus aut pauci essent justi, inferi adversus eam praevalerent, et quidem ea certe victoria quam maxime appetunt, veluti omnium suarum impugnationum praecipuum finem. Item, Christus

promisit se praesto adfuturum Ecclesiae docenti omnia quaecumque mandaverat. Atqui, si inter adultos quos Ecclesia docet praecepta Christi servare, nullus ea servaret, jam Ecclesia docens careret efficaci assistentia ipsi a Christo promissa.

4° B. Paulus, in Ep. ad Eph., v, 21... 28, comparat mutua dilectionis officia inter conjugatos, hisce amoris obsequiis, quae sibi mutuo Christus et Ecclesia praestant. Porro haec mutua Christi et Ecclesiae dilectio, non foret exemplar amicitiae, quae perpetuo inter conjugatos vigere debet, si aliquando omnes fideles fierint Christi inimici per peccatum mortale. Imo, ad veritatem typi, non sufficeret solos infantes esse in statu gratiae; siquidem infantes amicitiae obsequia Christo exhibere non valeant, nec ideo referre similitudinem hujus amicitiae, quam uxores erga viros nutrire tenentur.

5° Ecclesia vera habet sanctitatem *juris*, seu, omnia media sanctificationis a Christo instituta, et insuper ipsemet Spiritus sanctus singulis adultis abundantiores elargitur gratias, ut haec media in eis fructificent. Atqui videtur moraliter impossibile, quod multi adulti, harumce gratiarum ope, praedictorum mediolorum fructus non percipiant.

207. Dico 3° : *Sanctitas facti, secundum effectus externos quibus manifestatur, esse potest verae Ecclesiae nota.*

Etenim, non repugnat in se dari nonnullos effectus sanctitatem internam manifestantes, qui sint verae Ecclesiae exclusive proprii, et aliunde faciles cogniti, et vera Ecclesia notiores. Atqui nihil amplius requiritur ad notam verae Ecclesiae positivam.

Prob. major, indicando tres hujusmodi effectus :

1us effectus : *actus virtutum eximii*. Supponamus in aliqua societate christiana observari, in virtutum exercitio, sanctitatis fructus sine ulla comparatione majores ac in qualibet alia secta. Certe id non potest esse nisi verae Ecclesiae proprium. Omnis siquidem secta haeretica aut schismatica, est ecclesia contra quam plus minusve praevalent inferorum portae, et quae domus Satanae quasi facta est; dum vera Ecclesia a Diabolo nunquam devincitur, et manet indefectibiliter domus et templum Dei. Jam vero, repugnat fructus sanctitatis notabiliter excellentiores reperiri apud sectas, contra quas praevalent inferorum portae, et quae domus Satanae factae sunt, quam apud veram Ecclesiam, contra quam infernus non praevalet unquam, et quae invariabiliter manet domus et templum Dei. Ergo, haec sanctitatis facti excellentia est quid verae Ecclesiae exclusive proprium : aliunde, ut patet, esse potest cognitu facilis, et est vera Ecclesia notior. Ergo.

2us effectus : *mirabilis fecunditas*. Supponamus in aliqua societate christiana observari talem sese ubique terrarum diffundendi virtutem, qua indesinenter renovetur, continetur, et magis in dies splendet miraculum propagationis, quod Christianismus nascentem decoravit, dum nihil simile observatur in qualibet alia secta; certe, haec mirabilis fecunditas non potest esse nisi verae Ecclesiae exclusive propria; quia haberi debet veluti testimonium jugis illius Spiritus sancti assistentiae, hominum mentes et corda sibi subjicientis. Aliunde, tale factum, si detur, est cognitu facillimum atque vera Ecclesia notius. Ergo.

3us effectus : *series miraculorum non interrupta.*

Supponamus inter omnes sectas christianas, unam dari quae, per longum saeculorum tractum, serie miraculorum non interrupta cohonestata et illustrata fuerit, dum, apud alias sectas, nullum citetur miraculum in earum favorem patratum et inconcussum. Certe tali facto de se obvio et vera Ecclesia notiori, Deus clare testaretur, hanc societatem sibi gratam esse, non autem spuriam et ab hominibus inventam.

208. Dico 4° : *Sanctitas facti per effectus supradictos manifestata, verae Ecclesiae necessaria videtur.* Est contra Protestantes qui, cum praefatis effectibus careant, ne talis defectus veluti falsitatis argumentum contra eos invocetur, nolunt illos esse verae Ecclesiae necessarios. Est etiam contra nonnullos theologos catholicos, quoad patratiorem miraculorum, quam dicunt primis solummodo Ecclesiae temporibus fuisse necessariam, ut fides propagaretur.

Probatur conclusio sic :

1us effectus, nempe *actus virtutum eximii*, necessarius est in vera Ecclesia ; quia Ecclesia, ad usque saeculi consummationem, edocebit homines servare omnia quaecumque Christus mandavit, ac proinde non praecepta tantum, sed et consilia, viasque perfectionis sublimioris. Sed, in hoc implendo ministerio, adjuvatur efficaci Spiritus sancti assistentia, ut diximus. Ergo moraliter loquendo, nunquam desinent, in vera Ecclesia, animae ad sublimiorem sanctitatem erectae. Idem concluditur ex Cantico canticorum, in quo Sponsa tantopere diligens et dilecta figurat Ecclesiam Christi, juxta probatos doctores.

2us effectus, nempe, *mirabilis fecunditas*, necessarius est etiam. Nam 1° Ecclesia vera nunquam desinet, juxta Christi praeceptum, omnes gentes evangelizare, et haec praedicatio, juxta ejusdem Christi promissionem, habebit efficaciam ; 2° idem sequitur ex Catholicitate perpetua. Cum enim moraliter impossibile videatur ut, hominum malorum machinatione, multi Christiani, et imo gentes integrae ab unitatis centro aliquando non separentur, hinc, ne brevi pereat Catholicitas localis, oportet Ecclesiam jugiter esse fecundam.

3us effectus, nempe *miraculorum series non interrupta*, includitur in divina promissione, apud Marcum (xvi, 17, 18) : *Signa autem eos qui crediderint haec sequentur*, quae promissio nulla restringitur temporis limitatione. Insuper, ejus finis est gentium conversio ; sed illa conversio non consummabitur nisi in ultima aetate mundi. Nonnulli equidem Patres videntur hanc miraculorum patratorum prophetiam coarctare ad primordia Ecclesiae nascentis ; sed satis seipsos explicant de majori eorumdem frequentia, eo quod ad fundandam Ecclesiam opportunum erat ut plus solito multiplicarentur.

QUAESTIO XI^a

Utrum Ecclesia Romana divina probetur ex sanctitate juris.

209. Resp. videri potest quod non.

Etenim, 1° dogma Confessionis sanctitati repugnat ; quia, ex una parte, facilem veniam pollicendo, provocat ad liberius peccandum ; et, ex altera parte,

obligando ad intima cordis sui patefaciendum, morum corruptelae januam pandit.

2° Praeterea, sanctitati juris repugnat Ecclesiam statuere aut approbare quod est sanctitatis impeditivum. Atqui Ecclesia Romana, Inquisitionis tribunal approbavit, et insuper, ab episcopis consecrandis exigit ut se persecutores fore his verbis jurent: « Hae-
« reticos et schismaticos, et rebelles eidem Domino
« nostro, persequar et impugnabo. » Ideo Ecclesia Romana saevae intolerantiae merito arguitur.

3° Praeterea, bella religiosa injuste ab Ecclesia Romana, aut suscitata aut probata sunt, ut patet ex cruciadinibus adversus Mahumetanos, et caede dicta S. Bartholomaei adversus Protestantibus.

210. *Sed contra dico: Ecclesia Romana divina probatur ex sanctitate juris.*

Nam, ex dictis n° 205, illa societas est vera Ecclesia Christi, apud quam reperiuntur sanctitatis media longe efficaciora ac in quibuslibet aliis sectis; et illa societas est spuria, quae aliquid continet sanctitati christianae contrarium. Atqui, apud Ecclesiam Romanam, reperiuntur sanctitatis media longe efficaciora ac in quibuslibet aliis sectis, et apud quaslibet alias societates, praeter Romanam, invenire est aliquid sanctitati christianae contrarium. Ergo.

1. *Apud Ecclesiam Romanam reperiuntur media sanctitatis longe efficaciora ac in aliis sectis.*

Et hoc constat argumento duplici: directo et indirecto.

1° Prob. *argumento directo:*

Comparando, scilicet, Ecclesiam Romanam, quoad

media sanctitatis procurandae, cum Protestantismo et Ecclesia Graeca.

Sane, ex supra stabilitis de religionis catholicae excellentia, novimus quantum valeant ad homines sanctificandos, Ecclesiae Romanae doctrina, cultus et disciplina. — Ejus quippe doctrina mirum in modum voluntatis humanae necessitatibus accommodatur, omne malum reprimit, et omne bonum promovet. — Ejusdem cultus sensum pietatis impensius evolvit, sacrificio Missae, praesentia Christi reali in Eucharistia, variis sacramentis, ritibus sacris, festis per annum recurrentibus, publicaeque orationis exercitio. — Ejusdem disciplina, qualiter determinatur legibus canonicis, institutis ecclesiasticis ac religiosis, maxime apparet idonea ad roborandam fidem, ad praeceptorum et consiliorum observationem procurandam, ad recte ordinandas relationes pastorum inter se, aut fidelium cum pastoribus, aut principum cum civibus, etc., etc.

At quantum, sub hoc triplici respectu, Protestantismus ab Ecclesia Romana distet, cuique est perspicuum. — Quod attinet ad doctrinam, fatendum est Reformatores tot abstulisse sanctitatis incentiva, quot abstulerunt articulos a symbolo catholico Romano. — Si respicias cultum, invenies illud apud eos, egenum, frigidum ac pene nullum. Qualis enim esse potuit illis qui omnia fere sacramenta, Missae sacrificium, praesentiam realem, cultum Sanctorum, imaginum ac reliquiarum de medio tollunt? — Denique, disciplina ecclesiastica evanescit, dum, et sacraministrorum ordinationem, et clericalem caelibatum, et vota religiosa, et jejunium atque abstinentiam,

aliaque multa moribus recte componendis apta, flocci faciunt.

Graeci autem schismatici minus a sanctitate doctrinae et cultus recedunt; sed omni fere disciplina destituuntur, quia carent supremo Capite quod super omnes invigilet, concilia congreget, et contra civilis potestatis tyrannidem pastores ac fideles defendat. Hinc est, quod populorum spiritualibus necessitatibus pastores sufficienter providere nequeant.

Ergo, argumento directo constat, nec Protestantes, nec Graecos schismaticos habere media sanctitatis, mediis quibus pollet Ecclesia Romana aequiparabilia.

2° Prob. *argumento indirecto.*

Duplex enim factum maximi momenti quotidie observatur :

1° Inter Catholicos, quo quis Ecclesiae Romanae fortius adhaeret, melius ejus spiritu imbuitur, et fidelis ejus leges observat, eo magis sanctitatis operibus clarescit.

2° Considerando eos qui ab Ecclesia Romana recedunt, ut uni caeterarum sectarum adhaereant, et eos qui, e contra, ab aliis sectis ad Ecclesiam Romanam convertuntur, perspicuum est priores plerumque ex desiderio liberius indulgendi suis cupiditatibus ita se gerere, posteriores autem ex virtutis amore.

Atqui, duplicis illius facti alia dari non potest ratio, nisi quod sanctitas juris multo magis abundat in Ecclesia Romana, ac in quibuslibet aliis societatibus christianis. Ergo...

II. *Omnes sectae christianae, extra Ecclesiam Romanam, habent aliquid sanctitati juris oppositum.*

1. Protestantes loco principii ponunt, regulam fidei esse Scripturam spiritu privato uniuscujusque interpretandam. Sed hoc quantopere superbiae mentis, aut imaginationis hallucinationibus faveat, neminem fugit. Equidem, doctrina Scripturae sacrae est sancta, sensu autem privato intellecta nihil clarum, certum et uniforme subministrat, et ex ea multa hauserunt novatores sanctitati valde repugnantia, v. g. : fidem sine operibus salvare; justitiam esse inamissibilem; Deum omnia in nobis, etiam peccata, influxu necessitante operari, etc., etc...

2. Apud Graecos schismaticos, remoto Principe pastorum jure divino cunctos regente, jam unusquisque episcopus impune permittitur in suo sensu abundare, torpere segnitie, indulgere vitiis, et ovibus praebere scandala. Loco autem Romani Pontificis, substituitur dura et ignobilis auctoritas principis temporalis, cujus arbitrio negotia ecclesiastica permittuntur. Atqui, haec omnia certe sanctitati juris ingens afferunt detrimentum, ut patet. Ergo...

Sic igitur respondendum est ad ea quae opponuntur n. 209.

211. *Ad 1.* Dogma Confessionis nihil habet sanctitati oppositum. Certe ad liberius peccandum non provocat venia, quae non obtinetur sine vera peccati detestatione, et firmo proposito illud amplius non committendi. Ecclesia autem sapientissimis legibus omni tempore invigilavit, ne quid detrimenti oriretur ex actu aut praetextu confessionis; nec abusus aliquando et raro observati aequiparantur innumeris bonis ex confessione defluentibus, ut ostenditur in tractatu de sacramento Poenitentiae.